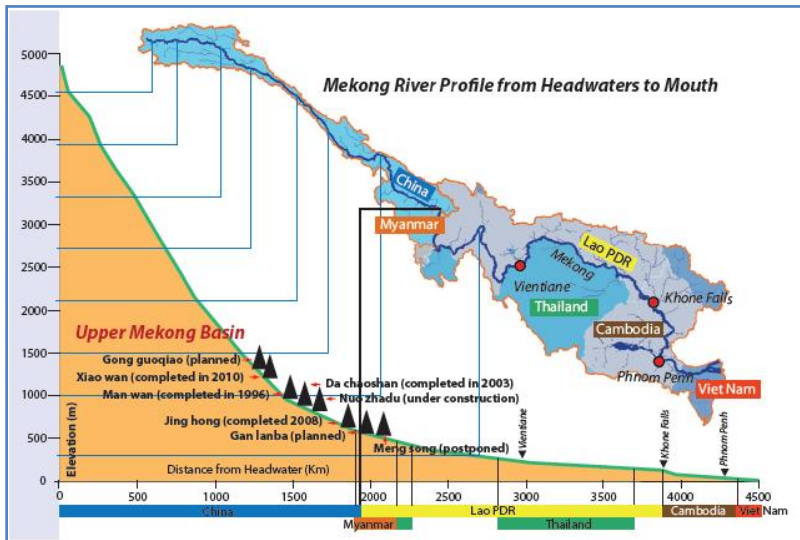

สองฝั่งโขง (Fishway Folkway ตอน 2)

ตามลักษณะทางภูมิศาสตร์ลุ่มน้ำ ปริมาณน้ำที่ไหลลงแม่น้ำโขงจากบริเวณต้นน้ำในจีนมีเพียง 15% ส่วนที่มากที่สุดมาจากตอนกลางของลุ่มน้ำในลาวและไทยคิดเป็น 55% และกัมพูชาก็ 20% ของปริมาณน้ำทั้งหมด

ที่มา: Mekong River Commission (2005)

แม่น้ำโขงจัดอยู่ในกลุ่มแม่น้ำที่มีความยาวมากที่สุดในโลกที่ไหลจากเหนือลงใต้ เริ่มต้นจากภูเขาหิมะตอนเหนือของมณฑลชิงไห่และทิเบตในประเทศจีนไหลผ่านพม่า ไทย ลาว กัมพูชา แล้วไปออกสู่ทะเลจีนใต้ที่ประเทศเวียดนาม การที่แม่น้ำไหลผ่านหลายประเทศจึงทำให้การจัดการลุ่มน้ำโขงต้องเป็นงานในระดับภูมิภาคอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ด้วยเรื่องผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกันระหว่างประเทศเป็นเรื่องเหนือพิสัยที่จะควบคุมบริหารจัดการโดยลำพังประเทศใดประเทศหนึ่ง

เมื่อรัฐบาลจีนเริ่มสร้างเขื่อนกักเก็บน้ำเพื่อผลิตไฟฟ้าและระเบิดเกาะแก่งในแม่น้ำโขงเพื่อการเดินเรือ รัฐบาลลาวประกาศนโยบายพัฒนาตนเองให้เป็นแบตเตอรี่แห่งเอเชีย ซึ่งหมายถึงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำจำนวนมากในทุกลุ่มน้ำสาขาของแม่น้ำโขง ส่วนประเทศไทยนั้นเราสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในทุกลุ่มน้ำสาขาของแม่น้ำโขงที่อยู่ในภาคอีสานเรียบร้อยแล้วทั้งเขื่อนฝายขนาดกลางและขนาดเล็กของภาครัฐ เอกชน และวิสาหกิจอีกหลายหมื่นแห่ง แล้วยังมีโครงการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าอีกด้วย รัฐบาลกัมพูชาวางแผนโครงการสร้างเขื่อนเอนกประสงค์เพิ่มขึ้นอีกในแผนพัฒนาประเทศเพื่อผลิตไฟฟ้าและเพิ่มผลผลิตการเกษตรกรรม ความกังวลจึงเกิดขึ้นทุกประเทศในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงตอนล่างโดยเฉพาะกัมพูชาและเวียดนามที่อยู่ทางตอนปลายของแม่น้ำโขง

คณะกรรมการลุ่มน้ำโขงจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2500 โดยมีภาคีสมาชิก 4 ประเทศ ได้แก่ ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และราชอาณาจักรไทย โดยที่สาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายใหญ่ของลุ่มน้ำโขงและสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์หุ้นส่วนรายย่อยทางตอนเหนือไม่ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิก ดังนั้น คณะกรรมการชุดนี้จึงมีสภาพเป็นกลุ่มประเทศแม่น้ำโขงตอนล่างโดยปริยาย ปี พ.ศ.2538 สำนักงาน

คณะผู้เข้าร่วมสัมมนาทางผ่านปลา

ปลาทรายจากอ่างเก็บน้ำสุย
กิโลกรัมละ 50 พันกีบ

เลขาธิการคณะกรรมการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission Secretariat; MRCS) ได้รับการสนับสนุนเงินทุนส่วนใหญ่จากองค์การ DANIDA ประเทศเดนมาร์ก ดำเนินการสำรวจลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ประกอบด้วยหลายแผนงาน เช่น แผนงานการใช้ทรัพยากรน้ำ (Water Utilization Program) แผนงานพัฒนาภูมิภาค (Basin Development Program) แผนงานสิ่งแวดล้อม (Environmental Program) เป็นต้น ซึ่งกรมประมงมีส่วนร่วมในแผนงานความร่วมมือด้านการพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรประมง (Program for Fisheries Management and Development Co-operation) ประเทศในภูมิภาคแถบนี้ต้องมีความรู้และ

แนวทางบริหารจัดการมาระดับหนึ่ง แต่ด้วยปัญหาเรื่องการขาดเงินทุนสนับสนุน มาบัดนี้บทบาทของคณะกรรมการแม่น้ำโขงลดลงมากจนแทบจะต้องยุติลง ด้วยความเป็นห่วงเป็นใยของ ดร.ชำนาญ พงษ์ศรี ผู้อำนวยการกองประมงต่างประเทศ ผู้ซึ่งเคยปฏิบัติงานอยู่ใน MRCS มาหลายปี ก็ยังไม่ละความพยายามที่จะดูแลการประมงในภูมิภาคแห่งนี้ วันที่ 6-10 มีนาคม 2559 ศูนย์พัฒนาประมงแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAFDEC) ได้จัดการสัมมนาเรื่องทางผ่านปลาขึ้นอีกครั้งหนึ่งที่จังหวัดสกลนคร ตามแผนงานที่ได้วางไว้ตั้งแต่ครั้งท่านยังดำรงตำแหน่งเลขาธิการฯ องค์การ USAID สหรัฐอเมริกา และ ACIAR ออสเตรเลีย ร่วมสนับสนุนรายการ ครั้งนี้ได้จัดให้มีการดูงานการพัฒนาทางผ่านปลาในแขวงสะหวันนะเขตด้วย

บ้านเรือนชนบทแขวงสะหวันนะเขตมีโครงการชลประทานสูบน้ำด้วยไฟฟ้า

ชาวบ้านพายเรือหาปลาในอ่างเก็บน้ำสุย

คณะของเราเดินทางไปสะพานมิตรภาพไทย-ลาวตอนเช้า แต่กว่าจะข้ามไปได้ครบทุกคนก็สายตะวันโद่ง เนื่องด้วยผู้แทนจากหลายชาติมีปัญหาเรื่องหนังสือเดินทาง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ประมงลาวพยายามชี้แจงให้ด่านตรวจคนเข้าเมืองยกเว้นค่าธรรมเนียม เนื่องจากเป็นการเยือนอย่างเป็นทางการ เสียเงินเสียค่าน้ำมันเป็นหยิ่งดอกอ้าย แต่เสียเหลี่ยมเจ้าภาพมันยอมกันไม่ได้ดีอ้อ บ้านเมืองลาวพัฒนาไปไกลอีกโขเมื่อเทียบกับเมื่อสิบกว่าปีก่อน ถนนสายหลักที่วิ่งระหว่างเมืองเสียบแม่น้ำโขงสะดวกรวดเร็วด้วยเป็นถนนลาดยาง 2 เลน สองฟากถนนมีบ้านหลังใหญ่สวยงามพื้นที่กว้างขวางหลายหลัง แต่พอออกจากถนนหลักเพื่อเข้าไปยังพื้นที่เป้าหมายก็เจอกับถนนลูกรังและถนนดินโคลนแยกแยกไปตลอดทาง อย่างไรก็ตาม หมู่บ้านชนบทก็สะดวกสบายกว่าแต่เก่าเพราะมีไฟฟ้าใช้ สังเกตได้ว่ามีจานดาวเทียมกันแทบทุกหลังคาเรือน มีมอเตอร์ไซค์ มีรถอีแต่น

นอกจากนั้นในเขตชลประทานก็สามารถทำเกษตรกรรมได้เกือบตลอดปี เลี้ยงเป็ดเลี้ยงไก่ปลูกผักสวนครัว แล้ว ยังมีน้ำให้ทำนาปรังได้บางพื้นที่ในเดือนมีนาคมอีกด้วย

ปลาสร้อย ปลาตะเพียนขาว
ปลาสร้อยนกเขา ปลานู๋ อ่างเก็บน้ำสุ่ย

อ่างเก็บน้ำสุ่ยเกิดจากการสร้างฝายกั้นลำน้ำสุ่ยซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำโขงและสร้างคันดินยาวขวางพื้นที่ลุ่มน้ำท่วมขังในฤดูฝนให้ระดับเก็บกักสูงขึ้นและไม่เหือดแห้งไปในฤดูแล้ง เจ้าหน้าที่ชลประทานของลาวที่มาต้อนรับเล่าให้ฟังว่า การสร้างคันดินในครั้งแรกทำด้วยแรงงานคน ด้วยการเกณฑ์แรงงานจาก 15 ตาแสง ตาแสงแต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้สร้างคันดินความยาวตามผลประโยชน์ที่ตำบลของตนจะได้รับจากแหล่งน้ำและจำนวนราษฎรที่มีในบังคับบัญชา ขุดดิน แยกหาม ถมแล้วทุบให้แน่น ต่อมาในภายหลังรัฐบาลจึงใช้

เครื่องจักรกลมาเสริมคันดินให้สูงและแน่นหนาขึ้น อ่างลักษณะตื้นและแบนแบบนี้มักจะมีกำลังผลิตสัตว์น้ำสูง โดยธรรมชาติเนื่องจากแสงแดดสามารถส่องได้ทั่วถึง สาหร่ายและพืชน้ำเจริญเติบโตได้ดี คลื่นลมสามารถทำให้ตะกอนสารอาหารจากพื้นฟุ้งกระจายขึ้นมาสัมผัสบรรยากาศรับออกซิเจน พื้นที่รับน้ำโดยรอบเป็นพื้นที่เกษตรกรรมและมีลำน้ำสายย่อยไหลลงหลายเส้นทาง เจ้าหน้าที่ประมงลาวอธิบายว่าในอ่างเก็บน้ำแห่งนี้ห้ามใช้เครื่องยนต์ประกอบเรือในการจับปลา ทุกคนต้องถือต้องพายวางข่ายเก็บลอบงมหยอด้วยแรงตนเองเท่านั้น ถึงแม้ว่าการควบคุมดูแลจะยังคงความบริสุทธิ์ของแหล่งน้ำไว้ได้ก็จริงอยู่ แต่ตามหลักวิชานิเวศวิทยานั้น การเชื่อมต่อถึงกันของแหล่งน้ำทุกประเภทตามฤดูกาลจะเป็นกุญแจดอกสำคัญของการรักษาความหลากหลายชนิดพืชพรรณสัตว์น้ำ คันดินและฝายคอนกรีตที่มีประโยชน์ในการรักษาระดับน้ำและควบคุมระบายน้ำจึงเป็นอุปสรรคขวางกั้นการเชื่อมต่อของระบบนิเวศแหล่งน้ำ กีดขวางเส้นทางอพยพของสัตว์น้ำ เปลี่ยนแปลงความเร็วกระแสน้ำ จำกัดการระบายตะกอน ฯลฯ องค์การ ACIAR ได้อนุมัติเงินทุนเพื่อสร้างทางผ่านปลาที่ฝายแห่งนี้ ซึ่งเพิ่งจะดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จในปีที่ผ่านมาและจะได้ทดสอบประสิทธิผลในฤดูฝนปีนี้

หอยโข่ง กิโลกรัมละ 15 พันกีบ บริการต้ม
เสร็จพร้อมน้ำจิ้ม

สัตว์น้ำที่สะดุดตาเป็นพิเศษ คือ หอยโข่งหรือหอยปังจำนวนมากที่วางขายอยู่ในร้านค้าร้านอาหารบริเวณหน้าฝาย ในประเทศไทยเราหอยพื้นเมืองจำพวกนี้แทบจะสูญพันธุ์ไปแล้ว ทั้ง NGOs และชาวบ้านร้านตลาดคาดเดากันไปต่างๆ นานา เช่น การระบาดของหอยเชอร์รี่ที่นำเข้ามาจากอเมริกาใต้แย่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหาร หรือการใช้ยาฆ่าหอยและยาปราบศัตรูพืชในนาข้าว แต่

บรรยากาศการรับประทานอาหารหอยโข่งใน
ร้านอาหารริมอ่างเก็บน้ำสุ่ย

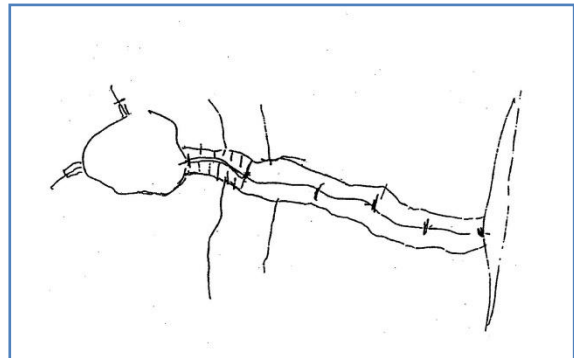

กระจัดอม สำหรับหอยน้ำปราง

ตามทฤษฎีที่นักวิชาการประมงบ้านนอกร้าเรียนมานั้น เราต้องศึกษาวงจรชีวิตของหอยโข่งให้ถี่ถ้วนถึง 1) ความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตอื่นในระบบนิเวศแหล่งน้ำทั้งมิตรและศัตรู ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต 2) ความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของแหล่งน้ำตามฤดูกาลทั้งช่วงเวลาเปียกและแห้ง 3) ช่องทางในการแพร่ขยายพันธุ์ หลังจากนั้นเราจึงมาวิเคราะห์ร่วมกับ 4) ระบบนิเวศแหล่งน้ำที่เปลี่ยนแปลงไปจากธรรมชาติดั้งเดิมที่เกิด

จากฝีมือมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อวงจรชีวิตของหอยโข่ง 5) ปริมาณหน่วยลงแรงทำการประมง 6) เราต้องคำนึงถึงหลักการของห่วงโซ่ถ่ายทอดพลังงานในธรรมชาติ บางครั้ง key species หายไปเพียงชนิดเดียว หรือ key factor ที่เปลี่ยนไปเพียงอย่างเดียว ก็ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ทำให้พืชหรือสัตว์บางเผ่าพันธุ์สาบสูญไปได้ เมื่อเสร็จภารกิจที่เป้าหมายแรกก็เวลาเพลพอดีและยังต้องเดินทางกันอีกไกล อาหารมื้อกลางวันของเราจึงเป็นหอยโข่งต้มจิ้มแจ่ว ใช้ไม้จิ้มออกมาพยายามให้ได้แต่ส่วนเท้าของหอยที่เคี้ยวกรูบกรอบ ส่วนลำไส้และหัวด้านในทิ้งไปเพราะกลัวพยาธิ ทั้งๆ ที่ต้มสุกควันฉุยใส่ตะไคร้ใบมะกรูดหอมกรุ่น อืมม...ยิ่งรู้มากอุปาทานยิ่งหนาจริงหนอคนเรา

วันต่อมาคณะเราก็มาดูงานทางผ่านปลาทางฝั่งไทยที่โครงการพัฒนาลุ่มน้ำก้ำอ้นเนื่องมาจากพระราชดำรินองหนานเป็นทะเลสาบธรรมชาติเนื้อที่กว่า 77,000 ไร่ ลำน้ำก้ำเป็นทางระบายน้ำจากหนองในฤดูฝนลงสู่แม่น้ำโขง ราษฎรเดือดร้อนจากน้ำท่วมที่นาในฤดูน้ำหลาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานแนวทางให้กรมชลประทานสร้างประตูบังคับน้ำและคลองส่งน้ำ ประกอบด้วยประตูระบายน้ำทั้งหมด 7 ประตู ประตูระบายน้ำตอนล่างสุดที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำโขง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานชื่อว่า “ธณิศนถมิต” มีความหมายว่า ประตูระบายน้ำที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานพระราชดำริให้สร้างขึ้น ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกล ประตูบังคับน้ำทุกประตูมีบันไดปลาโจน คุณบุญส่ง ศรีเจริญธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านนิเวศวิทยาแหล่งน้ำของกรมประมงได้มา

ภาพร่างเค้าโครงพระราชทาน "ตัวยี่เกี้ยว" หรือที่บางคนพิจารณาว่าคล้ายกระบวยยักษ์ บางคนก็ว่าเหมือนปลาตุ๊กที่เหลือนแต่ก้าง ลักษณะประกอบด้วยส่วนหัวหมายถึงหนองหาน กระดุกสันหลังหมายถึงลำน้ำก้ำ ซอกที่เป็นปล่องๆ หมายถึงอาคารบังคับน้ำ ขอบลำตัวเปรียบเสมือนคลองระบายน้ำที่คูลานานไปกับลำน้ำก้ำ ส่วนขาหมายถึงระบบส่งน้ำ และส่วนหางหมายถึงแม่น้ำโขง" ที่มา:

http://www.ldd.go.th/web_kingproject/Project_010.htm

แห่งนี้ พบว่า ปลาสามารถอพยพผ่านไปได้ 104 ชนิดใน 24 ครอบครัว ในช่วงต้นฤดูฝนพบปลาที่มีไข่แก่และน้ำเชื้อสมบูรณ์อพยพขึ้นไปวางไข่ในพื้นที่น้ำท่วมขังเหนือประตูธณิศนถมิตหลายชนิดอีกด้วย ปลาจะอพยพผ่านบันไดตอนเช้ามากกว่าตอนกลางคืน ลักษณะการอพยพของปลาที่ประตูอื่นๆ ก็จะแตกต่างกันไปเล็กน้อย

ตัวอย่างเช่น ปลาที่อพยพผ่านประตูรั้วดีเข้าสู่หนองหานช่วงกลางฤดูฝนก็จะเป็นลูกปลาสร้อยวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ข้อมูลยืนยันว่าทางผ่านปลาที่มีความจำเป็นต่อการรักษาความอุดมสมบูรณ์ของชนิดพืชพรรณสัตว์น้ำในแหล่งน้ำอย่างแท้จริง

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้แล้ว รัฐบาล คสช. ยกράงขึ้นมาแทนพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ที่ถูกกล่าวหาว่าโบราณคร่ำครึ และพรบ.การประมง พ.ศ. 2558 ที่เรื่องซ้ำไม่ทันต่อเหตุการณ์ เจตนาารมณ์ของกฎหมายฉบับใหม่นี้เขียนขึ้นเพื่อควบคุมการประมงอย่างเข้มงวด ตรงกันข้ามแบบพลิกฝ่ามือกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (แผนงานไม่ใช่กฎหมายนะครับ) ในยุคที่ผ่านมาที่รัฐบาลเร่งรัดนำเอาทรัพยากรขึ้นมาใช้เพื่อเอาเงินตรามาพัฒนาประเทศอย่างไม่ลืมหูลืมตา เราใช้มันมากเกินไปจนเกินกำลังฟื้นตัวตามวิถีพลั้งธรรมชาติ เมื่อพระราชกำหนดฉบับนี้จำกัดการใช้ทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างเข้มงวด ชาวประมงอวนล้อมปลากะตักและอวนรุนเคยในทะเลโอดครวญว่าอาชีพของเขาไม่ทำลายทรัพยากรประมงถึงแม้จะใช้อวนตาถี่เนื่องจากปลากะตักและกุ้งเคยไม่โตมากไปกว่านี้แล้ว ปล่อยิ่งไว้มันก็ตายโดยเปล่าประโยชน์ ถูกต้องครับที่ว่าตัวมันไม่โต แต่ความสำคัญของทั้งปลากะตักและกุ้งเคยในระบบนิเวศทะเลชายฝั่งนั้น พวกมันเป็นอาหารของปลากินเนื้อขนาดกลางและพวกมันหากินแพลงก์ตอนพืชแพลงก์ตอนสัตว์ซึ่งเป็นผลผลิตปฐมภูมิ หากไม่มีปลากะตักและกุ้งเคยก็ไม่มีปลากินเนื้อและไม่มีอะไรไปควบคุมปริมาณแพลงก์ตอน ระบบนิเวศแหล่งน้ำชายฝั่งก็พิกลพิการจนอาจถึงขั้นล่มสลายได้ เฉกเช่นระบบนิเวศหนองบึงทะเลสาบ กลุ่มปลาสร้อยปลาช่าเป็นรอยเชื่อมต่อที่จำเป็น

ปลากะตักเหวดตากแห้ง
ผอ.วินัย จันทน์ทิพย์ เล่าให้ฟังว่าปลาชนิดนี้เป็นตัวชี้วัด (biological index) ปริมาณความชุกชุมของลูกปลาวัยอ่อนในแม่น้ำลำคลองได้เป็นอย่างดี เพราะว่ามันเลือกกินอาหารจำเพาะลูกปลาขนาดใหญ่ที่ปากแหลมๆ ของมันคาบได้พอดีเท่านั้น

ในอดีตผู้คนจะตื่นเต็นกับฤดูล่าปลาบึกประจำปีที่อำเภอเชียงของริมฝั่งแม่น้ำโขง แต่ในประเทศไทยทุกวันนี้เราสามารถซื้อหาปลาบึกจากการเพาะเลี้ยงได้ทุกฤดูกาล สนนราคาในตลาดเทศบาลเมืองสกลนคร กิโลกรัมละ 150 บาท

ของห่วงโซ่อาหารธรรมชาติ หากไม่มีพวกมันมากเพียงพอ ปลาบู ปลาช่อน ปลากะตัก ฯลฯ ก็อดตาย และไม่มีอะไรไปควบคุมวัชพืชสัตว์หน้าดิน ชุดข้อมูลอินทรีย์ที่ตกค้างสะสมอยู่ที่พื้นท้องน้ำ เกี่ยวโยงแม้กระทั่งความอยู่รอดของฝูงนกกระยางที่หากินอยู่ริมหนองน้ำ ถึงปลากลุ่มนี้จะตัวเล็กก้างเยาะและราคาถูกก็ตามที่ความต้องการใช้พลังงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยไม่มีที่ท่าว่าจะหยุดลงเมื่อใด เมืองไทยประกาศนโยบายมานานแล้วว่าราษฎรทุกหมู่บ้านไม่ว่าจะอยู่ไกลแค่ไหนต้องมีไฟฟ้าใช้ จีน พม่า ลาว เขมร ญวน ก็กำลังดำเนินตามนโยบายนี้เช่นกัน เมืองไทยประกาศตัวเองเป็นครัวโลก จีน พม่า ลาว เขมร ญวน ก็กำลังเร่งผลผลิตการเกษตรกันอย่างเต็ม

ฝั้จ้กร ผลก็คือรัฐบาลทุกประเทศก็จะสร้างเขื่อนและฝายในทุกสายน้ำที่มีศักยภาพ ชาวประมงก็พยายามจับสัตว์น้ำให้ได้มากที่สุดเพื่อรายได้และตอบสนองลูกค้า

โดยเฉพาะกลุ่มที่ใสสะอาดหาอาหารชั้นเลิศจากแหล่งน้ำธรรมชาติผู้ซึ่งไม่เกี่ยงราคาแม่แต่บาทเดียว การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้ผลผลิตสัตว์น้ำเพื่อบริโภคได้แต่ไม่อาจตอบสนองการคงอยู่ของสัตว์น้ำในธรรมชาติได้ นักวิชาการประมงไทยเก่งกล้าสามารถเพาะพันธุ์ปลาบึกได้ กูรูท่านหนึ่งกล่าวไว้ว่า Mekong Giant Catfish will not extinct from the world แต่ปลาบึกในธรรมชาตินั้นอยู่ในภาวะเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์นะท่าน It might extinct from the wild วันนี้สัตว์น้ำที่วางขายในตลาดฝั่งลาวส่วนใหญ่จะจับมาจากธรรมชาติจึงมีความหลากหลายทั้งชนิดและขนาด เนื่องจากการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ลุ่มน้ำยังอยู่ในระยะเริ่มต้น อีกทั้งประชากรยังไม่หนาแน่นมากนัก ส่วนสัตว์น้ำในตลาดฝั่งไทยส่วนใหญ่มาจากบ่อเพาะเลี้ยงที่อ้วนพีและมีไม่กี่ชนิด แม้กระทั่งกุ้งฝอยและหอยขมก็มีส่วนหนึ่งที่มาจากบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำรวมทั้งเกษตรกรในภาคอีสานก็พยายามที่จะพัฒนาวิธีการเลี้ยงให้ได้จำนวนมากๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดอาหารแบบพื้นเมืองซึ่งได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน

ปลา กุ้งฝอยในร้านข้าวแกง เมืองสกลนคร

สถานการณ์ที่เร่งรีบรวดเร็วของโลกปัจจุบันบีบคั้นชะตากรรมของระบบนิเวศลุ่มน้ำโขงให้เข้าสู่จุดอับขั้นทุกทีๆ เครื่องจักรขนาดใหญ่สามารถบ้นดลเหมืองฝายขวางลำน้ำได้ในเวลาแค่ชั่วข้ามคืน เครื่องมือประมงที่ประดิษฐ์ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่สามารถจับสัตว์น้ำได้มากเท่าที่

ชาวประมงต้องการทุกชนิดทุกขนาด การสร้างทางผ่านปลาก็ยังไม่ได้ได้รับความใส่ใจพิจารณาถึงความจำเป็นของมันเท่าที่ควร ถึงแม้ว่ามันจะมีกำลังความสามารถในการแก้ปัญหาของระบบนิเวศแหล่งน้ำที่ถูกขวางกั้นได้เพียงบางเรื่องเท่านั้น แต่มันเป็นตัวช่วยตัวเดียวที่เรามีอยู่ แสดงให้ชาวโลกเห็นว่าเราใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำอย่างมีสำนึกรับผิดชอบ อารังความหลากหลายทางชีวภาพพิชพรรณสัตว์น้ำ ทำประมงอย่างยั่งยืน

ฟอนข้าวในนา

นักวิชาการประมงต้องชี้แจงทำความเข้าใจกับสาธารณชนและนักการเมืองผู้กำหนดนโยบายให้กระจ่าง มิฉะนั้นคงมีปัญหาทางการประมงให้แก้กันอย่างไม่รู้จบ ความอยู่รอดของสายธารสังคมวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่และยาวนานของชุมชนในภูมิภาคลุ่มน้ำโขงนี้ผูกพันอยู่กับสัตว์น้ำและสายน้ำอย่างแยกกันไม่ออกขาดกันไม่ได้ “ข้าวเต็มนาปลาเต็มไห” “น้ำมาปลากินมด น้ำลตมดกินปลา” “ปากหอยปากปู” เรื่องราวทั้งสั้นทั้งปวงเหล่านี้ขึ้นกับพี่น้องที่อาศัยอยู่สองฟากฝั่งโขงทุกชาติทุกภาษาทุกชั้นวรรณะทุกสาขาอาชีพ หาใช่ใครอื่นไกลที่ไหน